

не се учило. Учителките ги карали например да изпеят една песничка и на тази основа формирали оценка, най-често отлична. Те не обръщали сериозно внимание на преподаването, а сядали сред ромчетата и ги разпитвали за тяхната култура, защото им било интересно. При негативните оценки за училището особено се подчертава честата смяна на учителите и в тази връзка специално липсата на образователен процес по английски език. При тези оценки „нашето“ училище се съотнася с „другите“ – българските училища. В тях се учи, в „нашето“ се симулира образователен процес – както от учителите, така и от учениците. В известен смисъл междинна е оценката на респондент, който споделя, че с учителите всичко е било наред, но учениците са били „лигави“, не са искали да учат, бягали са от часовете. На другия полюс са положителните оценки: „нашето“ училище е като всички други, учителите са се отнасяли добре към учениците, в училище беше „добре“.

И при двете оценки си струва да се запитаме на каква база респондентите правят сравненията си с „другите“ училища? Само един от респондентите е бил за около година в „друго“ училище. Откъде знаят какво се случва в тях? За да оценят своето училище като „добро“ или като „лошо“. Всички респонденти имат някакви наблюдения върху свои по-малки братя и сестри или върху близки деца, които учат „надолу“ в „български“ училища. Те по-скоро сравняват своя минал опит от „нашето“ училище с това, което виждат и чуват сега – от тези деца за наученото от тях в „другите“ училища; което придобиват като впечатление за начина на учене на тези деца. Освен това се знае, че на отиващите в „другите“ училища им е много трудно, защото „техният X клас отговарял на IV клас в българските училища“ (мл.25, Ф, ж.). Сравнението на „нашето“ с „другите“ училища минава и през техния (по различен начин неуспешен) опит от търсене/намиране на работа с основно образование, придобито в „нашето“ училище. Вероятно негативните оценки за „нашето“ училище са предизвикани най-вече от ниското „качество“ на образователния процес, докато позитивните оценки се формират по-скоро от сравнението на задълженията и отговорностите, които сега поемат и не могат да не поемат, с безгрижните ученически години.